

Ганжело Светлана. Типология фразеологической контаминации в немецком языке. Стаття посвящена исследованию одного из приемов окказионального преобразования фразеологических единиц (ФЕ) – фразеологической контаминации. Актуальность исследования определяется необходимостью системного изучения трансформационных процессов во фразеологии, что обуславливает динамическое состояние и развитие фразеологической системы и языка в целом. В соответствии с современными тенденциями под фразеологической контаминацией понимаем объединение двух или больше частей ФЕ, вследствие которого может появиться новая ФЕ. Учитывая структурно-семантические особенности ФЕ и характер процессов фразеологических трансформаций, в статье выделено и рассмотрено четыре типа контаминации: 1) контаминация-скрещивание, 2) контаминация-расширение, 3) контаминация-наложение, 4) контаминация-присоединение. Рассмотрение особенностей контаминации ФЕ позволяет выявить, с одной стороны, прагматические возможности окказиональных фразеологизмов как экспрессивных знаков, а с другой – лингвокреативные способности носителей языка как ее пользователей, которые хотят максимально точно высказывать мысли и достаточно полно проявлять оценочность и экспрессию.

Ключевые слова: фразеологическая контаминация, окказиональный фразеологизм, контаминация-скрещивание, контаминация-расширение, контаминация-наложение, контаминация-присоединение, фразеологический контаминант.

Ganzhelo Svitlana. The Typology of Phraseological Contamination in the German Language. In the focus of the article is the research of phraseological contamination, one of occasional transformations of phraseological units (PUs). The article grounds the urgency of systematic investigation of transformation processes in phraseology which determine the dynamic character and development of the phraseological system and language in the whole. According to modern tendencies phraseological contamination is considered as joining of two or more parts of PUs which may result in the creation of a new PU. Taking into account structural-semantic features of PUs and the mode of phraseological transformation processes the author singles out and examines four types of their contamination: 1) contamination-intersection, 2) contamination-extension, 3) contamination-overlapping, 4) contamination-addition. The undertaken research of the method of contamination of PUs makes it possible to disclose, on the one hand, the pragmatic capacities of occasional phraseologisms as vivid expressive means, and, on the other hand, linguocreative abilities of native speakers as the language users striving to explicate their thoughts as accurately and imaginatively as possible and demonstrate evaluation and expression.

Key words: phraseological contamination, occasional phraseological unit, contamination-intersection, contamination-extension, contamination-overlapping, contamination-addition, phraseological contaminant

Стаття надійшла до редколегії
25.03.2015 р.

УДК 811.111'367.622

**Євгенія Гороть
Леся Малімон**

Функціонально-жанрові особливості англomовної наукової статті

У статті здійснено порівняльний аналіз структури тексту англomовної наукової статті гуманітарного та природничо-математичного напрямів за параметрами «функціонування іменників» і «належність іменників до певної лексико-семантичної групи», а також обчислено ступінь подібності досліджуваних текстів за переліком зафіксованих іменників. Грунтуючись на принципах класифікації, яку запропонувала З. Н. Вердієва, всі виокремлені з текстів іменники розподілено на п'ять семантичних класів (предмети, істоти, речовини, природні явища й події, абстрактні поняття), які в подальшому аналізі розбиті на 14 лексико-семантичних груп: 1) предмет (назви предметів та їх частин); 2) людина (назви осіб, їх професійна діяльність, власне ім'я); 3) тваринний світ; 4) субстанція, речовина (мінерали, метали, гази, рідина, деревина, ґрунт, тканина, хімічні та медичні препарати, продукти харчування); 5) природа, природні явища (звукові, світлові, температурні), атмосфера, космос; 6) рослинний світ; 7) процес, дія, діяльність, зміна; 8) стан (фізичний, екзистенційний, емоційний); 9) відношення, взаємозв'язок, система; 10) час; 11) простір; 12) якість, ознака; 13) кількість, об'єм, обсяг, міра, вимір; 14) інформація (джерело інформації, наука, сфера діяльності, навчальний заклад). Установлено, що

досліджувані масиви текстів відрізняються і кількістю виділених лексико-семантичних груп (далі – ЛСГ) іменників, і їх наповнюваністю конкретними іменниками.

Ключові слова: функціональна лінгвістика, наукова стаття, функціонування іменників, лексико-семантична група, ступінь подібності.

Постановка наукової проблеми та її значення. Це дослідження виконане в аспекті функціональної лінгвістики, засади якої були розроблені ще науковцями Празької лінгвістичної школи [1]. Ідеї празьких учених знайшли подальше теоретичне обґрунтування й застосування в роботах російських лінгвістів О. Бондарка, Н. Слюсарєвої, В. Гака, О. Падучевої та українських учених – І. Вихованця, А. Загнітка під час розроблення принципів функціональної теорії мови та мовлення [8, с. 650–651].

Основоположники цієї теорії вважали, що функціональний підхід дає змогу повністю дослідити факти мови як системно організованого цілого в усіх аспектах та на всіх мовних рівнях. Функцію того чи того елемента трактували як вираження не строгої залежності, а системної зумовленості.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Хоча проблема дослідження системних та функціональних характеристик різних частин мови була й залишається однією з найпоширеніших тем сучасних лінгвістичних досліджень, текстологічні характеристики іменника досліджені ще недостатньо, зокрема на матеріалі наукової статті, основне призначення якої – виклад результатів наукового дослідження про людину, суспільство, явища природи, обґрунтування гіпотез, доведення істинності теорій, класифікація й систематизація знань, роз'яснення явищ, активізація інтелекту читача для їх осмислення. Основні ознаки наукової статті – понятійність і предметність тлумачень, логічна послідовність і доказовість викладу, узагальненість понять і явищ, об'єктивний аналіз, точність і лаконічність висловлювань, аргументація та переконливість тверджень, пояснення причинно-наслідкових зв'язків, докладні висновки [9, с. 231–232].

Основні мовні засоби наукової статті спрямовані на інформування, пізнання і вплив на читача. Для них характерні такі особливості: оперування термінами, абстрактними, переважно іншомовними словами, відсутністю емоційно-експресивної лексики [9, с. 232].

Мета статті – проаналізувати лексико-семантичні особливості функціонування іменників у текстах наукових статей гуманітарного й природничо-математичного напрямів.

Реалізація поставленої мети зумовила потребу розв'язання таких завдань:

- 1) вивести інвентар іменників, зафіксованих у досліджуваних текстах;
- 2) розподілити досліджувані іменники за лексико-семантичними групами (далі – ЛСГ);
- 3) дослідити наповнюваність виділених ЛСГ.

Матеріалами дослідження послуговували 16 наукових статей: 8 статей гуманітарного профілю (по 4 статті літературознавчого й філологічного характеру) і 8 статей природничо-математичного напрямку (по 4 статті зі сфери математичних і природничих наук). Отже, у роботі розрізняють чотири масиви текстів: літературознавчі, філологічні, математичні, технічні. Методом суцільної вибірки з математичних текстів було виділено 287 іменників, із природничих – 484, з літературознавчих – 554, з філологічних – 597.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Питанням лексико-семантичної класифікації іменників приділяли увагу багато провідних лінгвістів. Думки вчених різняться в цьому аспекті.

За О. Селівановою, іменник характеризується загальнограматичним значенням предметності (субстанції) і типовою функцією підмета та додатка. Лексико-граматичними категоріями іменника є категорії істот / неістот, власних / загальних назв, конкретності / абстрактності, збірності, речовинності, одиничності. На периферії іменника перебувають умовні позначення субстанції, які передають семантику процесу, кількості, ознаки, часу, місця тощо [8, с. 176].

О. Єсперсен виділяє шість класів іменників: 1) істоти й рослини; 2) неживі об'єкти; 3) речовини; 4) події, дії, стани; 5) міри, кількості; 6) якості [12, с. 66]. Схему О. Єсперсена майже без змін прийняв Б. Ільш [5, с. 72].

У названих вище класифікаціях власні назви як окремий клас імен, що має характерні особливості, не виділяють.

Г. Суїт протиставляє конкретні іменники (*concrete nouns*) абстрактним (*abstract nouns*), визначаючи перші як ті, що означають субстанцію (*substances*), а другі як ті, що означають якості та явища (*attributes and phenomena*) [14, с. 54]. За цією класифікацією до різних класів належать іменники, які не мають форми множини й не сполучаються з неозначеним артиклем, наприклад: *water, light, snow* –

з одного боку, *love, freedom, beauty* – з іншого, а такі морфологічно різні іменники, як злічувані іменники *man, tree, star* та незлічувані *water, snow* об'єднуються в один клас. У межах конкретних іменників Г. Суїт протиставляє власні назви (*proper names*) усім іншим класам іменників (*class nouns з підгрупами individual, collective, material nouns*), виділяючи їх з-поміж інших.

Г. Пальмер пропонує бінарну схему іменників: конкретні (*concrete*) та абстрактні (*abstract*); конкретні іменники поділяються на загальні (*common*) й власні (*proper*), загальні, своєю чергою, поділяються на речовинні (*material*) й предметні (*class*), останні – на одиничні (*individual*) та збірні (*collective*) [13, с. 28]. Класифікація неповна, оскільки опущено такі важливі розряди іменників, як злічувані та істоти.

Класифікація семантичних типів іменників Л. Лебедевої ґрунтується на аспектах співвідношення іменника з денотатом чи сигніфікатом [7]. На думку дослідниці, іменник – це єдина частина мови, значення якої можна схарактеризувати подвійною орієнтацією: на денотат і на сигніфікат. Денотат наділений необмеженим набором ознак, і тільки найсуттєвішими з них є ті, що дають змогу співвіднести його з класом, за яким закріплене певне ім'я, що складає сигніфікативний зміст іменника. Л. Лебедева виділяє вісім семантичних типів іменників: 1) слова, які мають тільки денотат, а не мають сигніфіката – власні назви (*Петро, Лондон*); 2) слова, які мають тільки сигніфікат та є багатозначними (*астрономія, демократія*); 3) слова, які мають тільки денотат і є однозначними (*білизна, краса*); 4) слова, які мають денотат і сигніфікат, практично позбавлені будь-яких визначених ознак (*справа, річ*); 5) слова, які мають денотат і сигніфікат та є багатозначними (*дім, парта, собака, юнак, жінка*); 6) слова, які мають денотат й однозначний сигніфікат (*геній, боягуз*); 7) слова, у яких сигніфікат зміщений до денотата – назва особи за характером діяльності, яку вона виконує (*юрист, лікар, тесляр*); 8) слова, які містять відносний сигніфікат – це слова, які називають об'єкт (найчастіше особу) за відношенням до іншого об'єкта того ж класу або іншого класу (*друг, володар, автор, син*). Ця класифікація не є достатньою, оскільки, по-перше, вона зорієнтована на особливості російської мови, по-друге, дослідниця виділяє вісім семантичних типів іменників, із яких чотири стосуються тільки людей і власних назв, по-третє, у ній не відображені такі категорії, як злічуваність, абстрактність, збірність.

Деяко нетрадиційна класифікація іменників, запропонована Н. Іртенєвою [6], яка ґрунтується на сполученні іменників із нульовим чи неозначеним артиклем, тобто, по суті, на валентності іменників. На думку Н. Іртенєвої, сполучуваність в однині з неозначеним артиклем характеризує клас загальних іменників, які поділяються на живі та неживі. Є ще також підклас збірних іменників, але немає чіткого зв'язку з першими двома. Загальні іменники протиставляються підкласу окремих назв, що включають власні назви, абстрактні та матеріальні іменники.

Класифікації іменників за фактами, котрі лежать поза досліджуваними іменниками, а також частково на категорії числа й системі словотвору, описали О. Смирницький [10] та Ю. Апресян [2]. Останній поділяє іменники методом субституцій займенниками на живі (замінники *he, she, who*) й неживі (замінники *it, what*). Кожен із цих розрядів, відповідно, розподіляють на дві групи: живі – на іменники чоловічого (замінник *he*) і жіночого роду (замінник *she*), неживі – на конкретні й абстрактні іменники. Цей останній поділ ґрунтується на відношенні до категорії числа та словотвору. Конкретні іменники розмежовуються на іменники, котрі означають речі (замінники *it, they*) та речовини (замінник *it*), а підгрупа іменників, які означають речі, поділяються на одиничні й збірні.

Незважаючи на те, що в класифікації Ю. Апресяна враховано основний критерій поділу, у ній не відображено опозицію злічуваних і незлічуваних іменників, власних і загальних назв.

Досить послідовну й ґрунтовну класифікацію іменників розробила І. Арнольд [3]. Дослідниця розподіляє весь клас іменників на лексико-граматичні розряди відповідно до їх співвідношення до окремих предметів чи понять (власні й загальні іменники); зв'язку лексичного значення з граматичною категорією числа (злічувані й незлічувані іменники); граматичної категорії відмінку (змінні й незмінні іменники), лексико-граматичної категорії живий–неживий і категорії роду.

Класифікуючи іменники за граматичними категоріями, І. Арнольд звертає увагу також і на їхні первинні, і вторинні значення, бо вважає що аналіз іменників англійської мови за основними значеннями не достатній. Власні назви вона не аналізує, оскільки вважає це великою, окремою специфічною проблемою.

З огляду на всі ці характеристики, І. Арнольд отримує чіткий поділ загальних іменників на такі розряди: 1) назви осіб (*doctor, father, friend, girl*); 2) назви істот (*bird, dog, horse*); 3) одинично-збірні

іменники (*company, family, party*); 4) власне збірні іменники (*mankind, people, public*); 5) назви одиниць виміру (*mile, moment, month*); 6) назви предметів і подій (*book, car, garden*); 7) речовини (*food, matter, meat*); 8) абстрактні іменники (*bigness, charity, stealth*). Кожному з виділених розрядів властиві певні граматичні характеристики. Так, у другий розряд «назви істот» уходять живі, змінні, злічувані іменники, які в однині замінюються займенниками *it* (як правило) та *he, she* (як виняток). Третій розряд «одиночно-збірні іменники» і четвертий розряд «власне збірні іменники» розрізняються категорією злічуваності [3].

Дослідження З. Вердієвої ґрунтується на теорії семантичних полів [4]. Дослідниця поділяє іменники на п'ять семантичних класів: предмети; істоти; речовини; природні явища й події; абстрактні поняття. Кожен клас поділяє на ЛСГ першого, другого третього рангу, яким властиві певні семи. Наприклад, клас речовин, на думку авторки, поділяється на десять ЛСГ першого рангу: речовини загалом, мінерали, метали, гази, рідини, порошкоподібні речовини, земля, деревина, тканини й інші речовини. Останню ЛСГ першого рангу, для якої характерні семи «склад» та «використання», розподіляє на чотири групи другого рангу: суміші, продукти харчування, медичні препарати та речовини, які використовують певним чином і можуть поділятися далі.

На нашу думку, ця класифікація досить чітка та обґрунтована, хоча й не досконала для аналізу іменників, оскільки в ній не враховано такі граматичні категорії, як живий–неживий, змінність, злічуваність, які суттєві для іменників. Ця проблема потребує більш ґрунтовного дослідження.

Отже, аналіз робіт, присвячених лексико-семантичній класифікації іменників, показав, що немає єдиної універсальної класифікації іменників, яка задовольнила б усі вимоги дослідників. На нашу думку, для цілей нашого дослідження, у якому зіставляються й аналізуються тексти наукових статей із різних сфер науки, найбільш адекватна класифікація, яку запропонувала З. Вердієва. Ґрунтуючись на принципах цієї класифікації, ми розподілили всі виокремлені з текстів іменники на п'ять семантичних класів (предмети; істоти; речовини; природні явища й події; абстрактні поняття), які в подальшому аналізі були розбиті на такі лексико-семантичні групи: 1) предмет (назви предметів та їх частин); 2) людина (назви осіб, їх професійна діяльність, власне ім'я); 3) тваринний світ; 4) субстанція, речовина (мінерали, метали, гази, рідина, деревина, ґрунт, тканина, хімічні та медичні препарати, продукти харчування); 5) природа, природні явища (звуківі, світлові, температурні), атмосфера, космос; 6) рослинний світ; 7) процес, дія, діяльність, зміна; 8) стан (фізичний, екзистенційний, емоційний); 9) відношення, взаємозв'язок, система; 10) час; 11) простір; 12) якість, ознака; 13) кількість, об'єм, обсяг, міра, вимір; 14) інформація (джерело інформації, наука, сфера діяльності, навчальний заклад).

Результати розподілу виділених нами іменників відбито в табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл іменників за лексико-семантичними групами в масивах досліджуваних текстів

ЛСГ	Літературознавчі тексти		Філологічні тексти		Математичні тексти		Природничі тексти	
	Σ	Приклади	Σ	Приклади	Σ	Приклади	Σ	Приклади
Предмет	47	spiral, arrow, ladder, brick, globe, sign, silhouette, line, plan, scheme lamp, tackle, viol, compass, ship, ladder building, house, theater, temple, gym, sanctuary shoes, helmet, dress, clothes	17	scheme, map, diagram, draft, formula, figure, line, point, computer, tool	20	vector, line, axis, point, root, radical, bar, scheme, generator workshop, harbor,	44	cube, ring, chain, line, picture, scale, circle, contour, parallel, triangle, axis, computer, carrier, condenser, counter perpendicular furnace, table, software, uniform

Продовження таблиці 1

Людина	157	family, tourist, successor, head, lover, infant, citizen, face, minister, poet, Achilles, infant, Odyssey	76	individual, interlocutor, addressee, speaker, linguist, scholar, person, Bloomfield,	8	author, reader, operator, Osgood, Schidt	7	family, author, associate, donor, Birshstein, Alexander
Тваринний світ	4	animal, horse, dog, toque	—		—		—	
Субстанція	11	wood, paper, salt, water, bronze, sand, earth, poison, wax	—		—		31	liquid, vapor, platinum, quartz, gas, powder,
Природа	35	sun, flashlight, sound, echoing, noise, roar, row, voice, song, laughter, mist, grove, shore, beach, town, sea, river, flood, wave, comet Troy, Egypt,	13	light, sound, voice, spelling, speaking Australia, Britain, Europe,	—		12	heat, ray, beam, luminescence, afterglow, scintillation, light, atmosphere scintillation, temperature Finland,
Рослини	2	tree, barley	—		—		—	
Дія, процес	106	start, process, movement, development, activity, study, writing, motion, restoration, action, fall, revolt, start, breath describing, gathering, comparison, interpretation	149	classification, analysis, transformation, extension, shift, study, producing, learning, process, change, spelling, diversion, varying, research, interpretability	100	approximation, curve, extension, duction-change, alteration crossing, process, multiplication, renumbering	159	evolution, rotation, displacement, elevation, friction, rotation, gyration, dynamics, pressure, flexibility survey, treatment, evaluation, method,
Стан	81	contrast, uncertainty, trouble, fear, grief, concern, respect	128	crisis, life, simplicity, horror, desire, dependency, concern	20	simplicity stability, purity, inequality, identity	99	symmetry, syngony, equilibrium, density, bipolaron, anomaly
Відношення, взаємозв'язок	11	relationship, association, concern, fidelity, encounter	25	relation, interaction, dependency, connection, chain	18	relation, boundary neighborhood, combination, structure	10	link, combination, connection dependence
Час	10	moment, period, beginning, finale, century	12	time, month, period, past, future, present	2	time, priority	5	moment, day, interval, period, time
Простір	23	space, side, placement, center, territory, scope	35	position, center, level, sphere, root, direction, environment,	21	cusps, orbit, intersection, subspace, localization	41	interface, boundary, coverage, trajectory, coordinate

Якість, ознака	2	purple, honor	8	quality, explicitness, diversity	1	original	3	quality, value colour
Кількість, вимір	24	number, quarter, series, majority, group, heap, fragment, episode, element, detail;	31	sum, galaxy, class, set, module, majority, array, size, degree, paragraph, fragment, sentence, component, element	42	number, zero, fraction, sum, remainder, quotient, volume, module, dimension, element, paragraph	30	measurement, dimension, frequency, average, parameter, mass, range, volume, unit, detail
Інформація, знання, наука	40	literature, story, instruction, text, tragedy, book, narrative, verse, history, tale, education, epic, religion, note, architecture, historiography,	104	manuscript, language, education, grammar, linguistics, morphology knowledge, meta-language, dialect, idea, hypotheses	55	algebra, study, geometry, program, theory, sense, term, comment, data, formula, remark	27	physics, technique, science, kinetics, crystallography, version, solution, supposition, theorem, information
	554		597		287		484	

Примітка: Σ – сума.

Аналіз наведених у таблиці даних показує, що, по-перше, кількість та перелік зафіксованих ЛСГ коливається від масиву до масиву, по-друге, їх наповнюваність неоднакова. Зупинимося на цих аспектах аналізу докладніше.

Усі виділені нами 14 ЛСГ іменників зафіксовані лише в масиві літературознавчих текстів, другу позицію за кількістю ЛСГ займає масив технічних текстів, у якому не трапилися іменники на позначення рослинного та тваринного світу, на третьому місці міститься масив філологічних текстів, де, окрім уже згаданих ЛСГ, не зафіксовано також іменників на позначення субстанції, а на останньому математичні тексти, у яких не траплялися ще іменники на позначення природи та природних явищ.

Обчислимо коефіцієнт близькості (**Q**) досліджуваних масивів за переліком ЛСГ за формулою:

$$Q = \frac{C}{V_1 + V_2},$$

де C – кількість спільних одиниць для двох зіставляваних масивів; V_1 – кількість одиниць, які трапилися лише в першому масиві; V_2 – кількість одиниць, які трапилися лише в другому масиві [11].

Значення коефіцієнта подібності можуть міститися в межах від 0 (близькість відсутня) до 100 % (масиви збігаються за досліджуваним параметром) [11]. У роботі розрізняємо такі пороги близькості:

максимальний ступінь близькості	$Q = 100 \%$
дуже високий ступінь близькості	$Q = \text{від } 77,1 \text{ до } 99 \%$
високий ступінь близькості	$Q = \text{від } 57,1 \text{ до } 77 \%$
середній ступінь близькості	$Q = \text{від } 37,1 \text{ до } 57 \%$
ступінь близькості нижче середнього	$Q = \text{від } 16,1 \text{ до } 37 \%$
низький ступінь близькості	$Q = \text{від } 9,1 \text{ до } 16 \%$
дуже низький ступінь близькості	$Q = \text{від } 0 \text{ до } 9 \%$
близькість відсутня	$Q = 0$

Розрахунки показали, що за переліком ЛСГ подібність досліджуваних масивів досить висока. Порівняння масивів за цим параметром показало, що лише пара літературознавчі – математичні тексти перебувають у зоні високого ступеня (71,42 %), а всі решта масивів – у зоні дуже високого ступеня подібності (вище ніж 77 %).

Тепер порівняємо наповнюваність виділених ЛСГ іменниками. Для цього визначимо ранг кожної ЛСГ у досліджуваних масивах. Аналіз показує, що в трьох масивах текстів (філологічних, математичних, технічних) на першому місці за наповнюваністю стоять ЛСГ «дія, діяльність, процес». У масиві літературознавчих текстів ця ЛСГ має другий ранг. Високою наповнюваністю характеризуються також ЛСГ «стан» та «інформація» (вони займають друге або третє місце). До високонаповнюваних потрапили також ЛСГ «людина» (літературознавчі тексти), «кількість» (філологічні тексти) та «предмет» (технічні тексти), що цілком логічно: у літературознавчих текстах йдеться переважно про дії та вчинки певних персонажів, а в природничих текстах подають опис роботи й діяльності певного обладнання та устаткування.

Порівняємо виокремлені масиви лексичних одиниць за складом конкретних іменників.

Обрахунки показали, що величина Q коливається від 0,78 % до 16,23 %, зокрема: літературознавчі – природничі тексти – 8,3 %; літературознавчі – математичні тексти – 7,8 %; літературознавчі – філологічні тексти – 16,23 %; філологічні тексти – природничі тексти – 15,8 %; філологічні тексти – математичні тексти – 15,32 %; природничі тексти – математичні тексти – 16,0 %.

Як бачимо, показники коефіцієнта подібності Q розміщені в зоні дуже низького, низького або нижче середнього ступеня подібності, зокрема: дуже низький ступінь близькості: літературознавчі – математичні тексти (7,8 %), літературознавчі – природничі тексти (8,3 %); низький ступінь близькості: філологічні тексти – математичні тексти (15,32 %), філологічні тексти – природничі тексти (15,8 %), природничі тексти – математичні тексти (16,0 %); ступінь близькості нижче середнього: літературознавчі – філологічні тексти (16,23 %). Це свідчить про своєрідність кожного тексту, його унікальність під час вибору лексичних засобів. Логічними виявилися дещо вищі показники подібності для літературознавчих та філологічних текстів, з одного боку, оскільки вони споріднені на ґрунті філології та природничих і математичних текстів, з іншого – які ближчі завдяки об'єктам дослідження та використанню точних методів дослідження.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз текстів наукових статей щодо лексико-семантичних особливостей функціонування іменників у текстах наукових статей гуманітарного й природничо-математичного напрямів показав, що зіставлювані масиви текстів мало відрізняються переліком ЛСГ іменників, але дуже різняться наповненням цих груп конкретними іменниками, оскільки кожний напрям наукової діяльності унікальний, а відповідно, унікальним є також і вибір лексичних одиниць, які віддзеркалюють результати проведення наукових досліджень. Перспективним видається порівняльний аналіз за описаними параметрами інших частин мови й аналіз співвідношення кількісних показників різних частин мови в межах одного жанру, що пролило б світло на текстологічні особливості різних частин мови в текстах різних жанрів і стилів.

Джерела та література

1. Алпатов В. М. История лингвистических учений : учеб. пособие / В. М. Алпатов. – 3-е изд., исп. и доп. – М. : Языки славян. культуры, 2001. – 367 с.
2. Апресян Ю. Д. Дистрибутивный анализ значений и структурные семантические поля / Ю. Д. Апресян : лексикограф. сб. – 1962. – № 5. – С. 52–71.
3. Арнольд И. В. Семантическая структура слова в современном английском языке и методика её исследования / И. В. Арнольд. – Л. : Просвещение, 1966. – 192 с.
4. Вердиева З. Н. Семантические поля в современном английском языке / З. Н. Вердиева. – М. : Высш. шк., 1986. – 120 с.
5. Ильиш Б. А. Строй современного английского языка / Б. А. Ильиш. – Л. : Просвещение, 1971. – 365 с.
6. Иртеньева Н. Ф. Классификация имен существительных в английском языке / Н. Ф. Иртеньева // Иностр. языки в шк. – 1949. – №1. – С. 18–24.
7. Лебедева Л. Б. Семантические типы существительных и структура именных сочетаний / Л. Б. Лебедева // Изв. АН ССР. – 1981. – Т. 40, №1. – С. 57–65.
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
9. Серажим К. С. Текстознавство / К. С. Серажим. – К. : Київ. ун-т, 2008. – 527 с.
10. Смирницкий А. И. Морфология английского языка / А. И. Смирницкий. – М. : [б. и.], 1959. – С. 108.
11. Статистичні параметри стилів / ред. В. С. Перебийніс – К. : Наук. думка, 1967. – 259 с.
12. Jespersen O. The Philosophy of Grammar / O. Jespersen – L. : George Allen and Unwin Publishing House, 1977. – 269 p.

13. Palmer H. E., Blandford F. G. A Grammar of Late Spoken English / H. E. Palmer, F. G. Blandford. – London : Harvard University Press, 1969. – 335p.
14. Sweet H. A New English Grammar, Logical and Historical / H. A. Sweet. – Oxford : Oxford University Press, 1940. – 398 p.
15. Journal of Linguistics. – 2004. – Vol. 40. – No. 1. – P. 105–111.
16. Journal of Linguistics. – 2006. – Vol. 42. – No. 3. – P. 503–509.
17. Journal of Linguistics. – 2005. – Vol. 41. – No. 1. – P. 117–121.
18. Journal of Linguistics. – 2004. – Vol. 40. – No. 3. – P. 637–644.
19. American Journal of Philology. – 2005. – Vol. 126. – No. 1. – P. 33–39.
20. American Journal of Philology. – 2005. – Vol. 126. No.4. – P. 505–511.
21. American Journal of Philology. – 2005. – Vol. 126. – No.4. – P. 475–481.
22. American Journal of Philology. – 2005. – Vol. 126. – No.1. – P. 613–622.
23. American Journal of Mathematics. – 2004. – Vol. 126. – No.1. – P. 215–225.
24. American Journal of Mathematics. – 2005. – Vol. 127. – No.1. – P. 493–499.
25. American Journal of Mathematics. – 2005. – Vol. 127. – No.3. – P. 647–657.
26. American Journal of Mathematics. – 2004. – Vol. 126. – No.3. – P. 473–479.
27. Functional materials. – 2004. – Vol. 11. – No.2. – P. 300–305.
28. Functional materials. – 2004. – Vol. 11. – No.1. – P. 14–21.
29. Functional materials. – 2005. – Vol. 12. – No.2. – P. 297–303.
30. Functional materials. – 2005. – Vol. 12. – No.4. – P. 725–729.

Гороть Евгения, Малимон Леся. Функционально-жанровые особенности англоязычной научной статьи. В статье описаны результаты сравнительного анализа англоязычной научной статьи гуманитарного и естественно-математического характера за параметрами «функционирование существительных», «принадлежность существительных к определенной лексико-семантической группе» и определено сходство исследуемых текстов за инвентарем зафиксированных существительных. Основываясь на принципах классификации существительных, предложенной З. Н. Вердиевой, все выделенные из текстов существительные были разделены на пять семантических классов (предметы; существа; вещества; естественные явления; абстрактные понятия), которые в дальнейшем были распределены по 14 лексико-семантическим группам: 1) предмет (название предмета и его частей); 2) человек (название особы, профессиональная деятельность, имена собственные); 3) фауна; 4) субстанция, вещество (минерал, металл, газ, жидкость, древесина, грунт, ткань, химический и медицинский препараты, продукт питания); 5) природа, природные явления (звук, свет, температура), атмосфера, космос; 6) флора; 7) процесс, действие, деятельность, изменение; 8) состояние (физическое, экзистенциальное, эмоциональное); 9) отношение, взаимосвязь, система; 10) время; 11) пространство; 12) качество, свойство; 13) количество, объём, размер, мера, измерение; 14) информация (источник информации, наука, область знаний, учебное заведение). Установлено, что исследуемые массивы текстов отличаются количеством выделенных ЛСГ существительных и наполняемостью конкретными существительными.

Ключевые слова: функциональная лингвистика, научная статья, функционирование существительных, лексико-семантическая группа, степень сходства.

Horot Yevheniya, Malimon Lesya. Functional and Genre Peculiarities of the English Scientific Article. The article focuses on the comparative analysis of the functioning of nouns in English scientific humanitarian articles (represented by literary and philological texts) and natural-mathematical articles (represented by mathematical and natural sciences texts) due to the following parameters: «belonging to a certain lexico-semantic group», «the degree of similarity of the texts under observation». Grounding on the principles of classification of nouns suggested by Verdiyeva Z. N., all the nouns selected from the texts under analysis were sorted out into 5 semantic classes (objects; living beings; substances; natural phenomena; abstract notions), which further were subdivided into 14 lexico-semantic groups, namely: 1) objects (names of objects and their parts); 2) human beings (names of individuals, their professional activities, proper names); 3) fauna; 4) substances (mineral, metal, gas, liquid, timber, soil, textile, chemical and medical compounds, nutrition); 5) nature, natural phenomena (sound, light and temperature), atmosphere, cosmos; 6) flora; 7) process, action, activity, change; 8) state (physical, existential, emotional); 9) relation, interconnection, system; 10) time; 11) space; 12) quality, peculiarity; 13) quantity, volume, size, measure, dimension; 14) information (the source of information, science, sphere of science, educational institutions). It was revealed that the texts under analysis differ both in the number of lexico-semantic groups the nouns belong to and the inventory of nouns belonging to these lexico-semantic groups.

Key words: functional linguistics, scientific article, the functioning of nouns, lexico-semantic group, the degree of similarity.

Стаття надійшла до редколегії
30.03.2015 р.